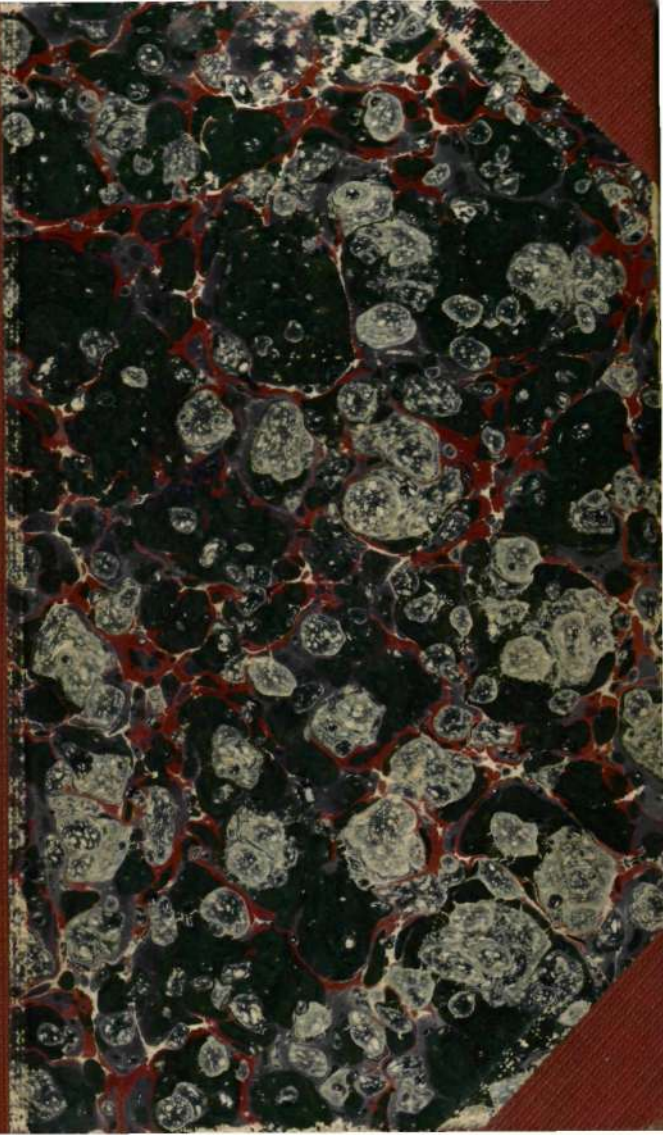
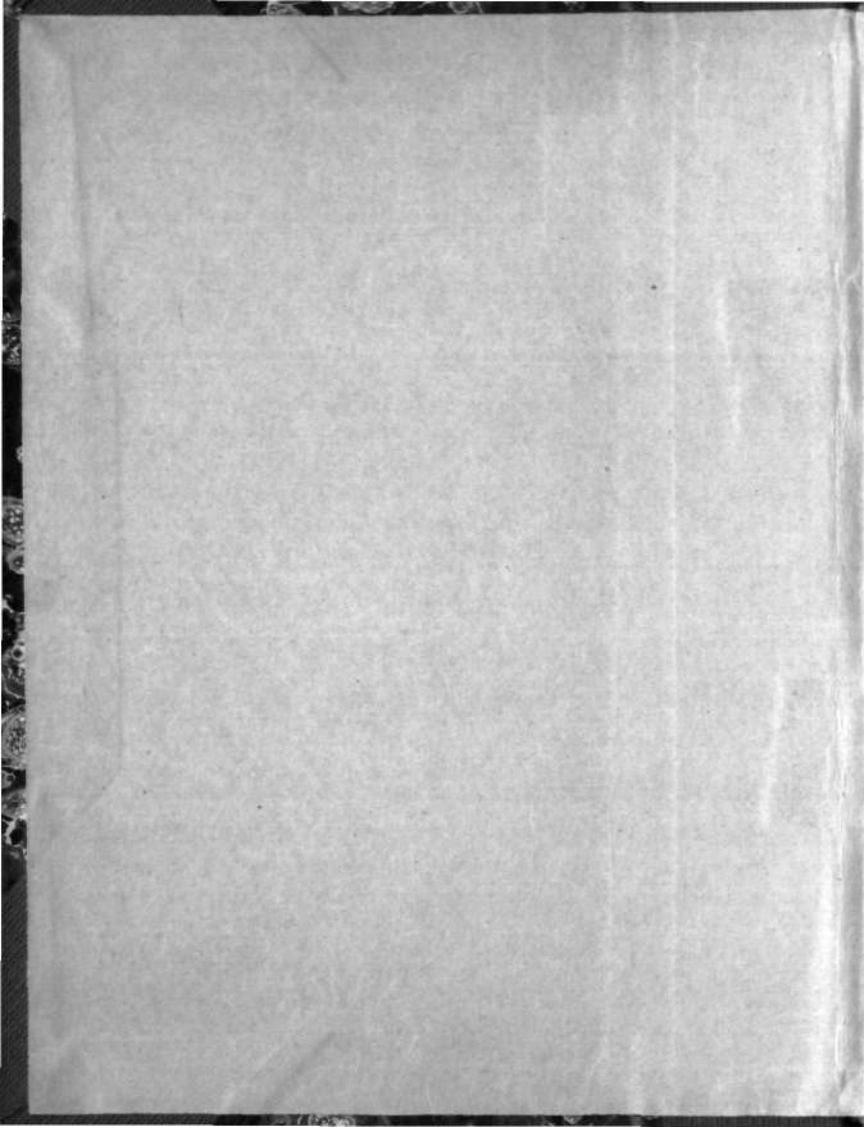

II
B25960
L

70

Slovenske glediščine igre.

Na svetlo dal

Dr. Janez Bleiweis.

Četrti vezek:
„Svitoslav Zajček.“

Svitoslav Zajček.

Vesela igra

v enem djanji.

Prosto poslovenila

Luíza Pesjak-ova.

V LJUBLJANI.

Natisnil Jožef Blaznik.

1865.

Osebe:

Davorin, bogat kupec.

Ivana, njegova hči.

Stankovič, stotnik.

Svitoslav Zajček.

Ferko, pisar.

Jakob, strežaj pri Davorinu.

Igrališče: Veliko mesto. Dvor, z drevjem ob-
sajen; spredej ob levi strani hiša, nekoliko
pred njo klopica, nad katero se razprostira
drevo; dvor, sredi pregrajen z nizkim zi-
dom, za železnimi vrati dolga vrsta hiš.

Založila Lufza Pesjak-ova.

Prvi prizor.

Stankovič (hitro sem ter tje hodi). **Ivana** (sedí na klopici in plete nogovico).

Stankovič. Prav šaljivi ste danes, gospica!

Ivana. In vi, prav mrčljivi, gospod stotnik.

Stankovič. In dobro vem, zakaj?

Ivana. Al res?

Stankovič. Ivana, nikar se ne smejajte, lepó vas prosim, nikar se ne smejajte.

Ivana (smejaje). Zakaj pa ne?

Stankovič. Ta pot vodi — — —

Ivana. Na cesto.

Stankovič. Takó je; če zdaj tukej ven grem --

Ivana. Boste skoz večina vrata zopet nazaj prišli.

Stankovič. O nikar se preveč ne zanašajte na mojo potrpežljivost. Primerilo se je —

Ivana. Da se je marsikteri stotnik svoji ljubi že izneveril? O da, to se je že primerilo.

Stankovič. Zmiraj šaljiva, zmiraj dobre volje! Meni se zdi, da se veselite moje otožnosti.

Ivana. Ne zamerite, častiti gospod stotnik, al v resnici vam povém, da vaša nevoljnost je zadosti komična, in da zares ne umem, kaj da pomenja.

Stankovič. Tega ne uméte? — Zató, ker nočete povedati, zakaj da se vam je od nekaj časa ravno ta klopica tako priljubila.

Ivana. Saj sem vam že rekla, da le zavolj tega, ker tukaj takó lepó v senci sedim, ker sem blizu doma in ker vidim na cesto.

Stankovič. Na cesto? Hm, hm, ta izgled je gotovo prav prijeten in prav premenljiv, častita gospica.

Ivana. O da, visoko častiti gospod stotnik.

Stankovič. In včasi ogledujete tudi hiše, ki so vam nasproti?

Ivana. Včasi — Pa kaj me izprašujete, gospod stotnik, kakor, da bi bili oster sodnik in jaz, uboga, kriva hudodelnica. Kaj vam neki na misel hodi?

Stankovič. Ivana, ljuba, draga Ivana, nikar me nesrečnega ne storite!

Ivana (oponašaje ga). Ljubi, dragi stotnik, nikar ne bodite tako smešni! (smejaje). Kaj je že spet to? Na zadnje boste še mehkočutni. (vstane). Žlahni gospod stotnik, dajte osedlati svojega konja, zasedite ga in kake pol urice jahajte, to vam bo muhe pregnalo. Kedar se izpametite, se zopet vidiva. (se prikloni). Do tistihmal z Bogom.

(Odide v hišo).

Drugi prizor.

Stankovič. (sam). Kako jezično in trmasto mi odgovarja! Ako bi pa vendar prav ne imel, da sem sumljiv? Ako bi bila ona izvolila to klopico zares le iz nedolžnih namenov? — O ne, ne, preveč marljivo išče, da bi bila tukej sama, in vsa zmešana je, kedar jo tukej najdem! Kdo ve, iz enega onih oken je morebiti kak golobradec z medlečimi očmi sem pogledaval — te poglede je ujela, tudi ona se je začela po njem ozirati, mladi človek je zmiraj predrzniši, jo pozdravlja, ona se mu smehlja, on gre mimo nje, jej vošči „dobro jutro,“ potem stopi enkrat na vrt, začneta se pogovarjati in na zadnje . . . (se smeja). Ha, ha, ha, borim se s „fantomom,“ in se vnemam, kakor da bi gospoda kateri tukej nasproti stanuje, že na dvoboj klical! — Al, ako bi zares tak gospod tam prebival, ako bi . . . (se vsede ves zamišljen na klopico).

Tretji prizor.

Jakob (pride s ceste). **Stankovič.**

Jakob. Pidrznem se, vam dobro jutro voščiti, gospod stotnik.

Stankovič (mrčljiv). Dobro jutro.

Jakob. Lepo vreme je danes, gospod stotnik, al vroče, vroče, —

Stankovič. Takó?

Jakob. Lekarnik v oni hiši mi je ravno pravil, da njegov toplomér, al kako se že tej reči pravi, kaže že 18 stopinj.

Stankovič. Kje je ta lekarnik?

Jakob. Nasproti, v hiši z zelenimi zatornicami.

Stankovič (ga izpraševaje). Al si znan v hiši z zelenimi zatornicami?

Jakob. Se ve da. Lejte, gospod stotnik, kedar nimam zvečer kaj opraviti, pred hišo gori in doli hodim, se vsedem pred vrata, in potem je zmiraj kaj razgovora s sosedom; eden pravi belo, drugi črno, in tako se vse zvê na svetu, saj to sami dobro veste.

Stankovič. Umem te. Al veš, kdo v oni hiši stanuje?

Jakob. To se razume samo po sebi. Pri tleh stanuje lekarnik, prav moder človek, al —

Stankovič. Al? —

Jakob (se prime za glavo). Tukej mu manjka, veste, gospod stotnik, vso doto svoje žene je že zapravil, čudne reči uganja, morda celo poskuša, zlato narediti? Na nič bo prišel, to vam povém, boste že videli — na nič bo prišel.

Stankovič. Kaj mi je nek vse to mar. Kdo stanuje v prvem nadstropji?

Jakob (hitro in jezično). Vaša volja naj se zgodi, gospod stotnik. V prvem nadstropji stanuje doslužen uradnik, star skopuh, s svojo ženo, ki je tako lakomna baba, da nobenemu revežu vinarja ne privošči. Denarja ima veliko stari stiskavec, saj je hišni gospodar. Med nama govoré, gospod stotnik, dosti bi bilo povedati, kako da je prišel do tacega bogastva, al vsega vendar ni verjeti, kar ljudje pravijo —

Stankovič (na stran). Zdaj se je ugrl, kroniko vse kiše moram poslušati, da se na zadnje prepričam, da sem bil sumljiv neumnež. (glasno). Le naprej, starček, zvesto te poslušam! —

Jakob. V drugem nadstropji stanuje vdova z dvema hčerama, kateri bi se radi možili. Veste, gospod stotnik, ti dekleti ste takó rekóč že „passées,“ al še zmiraj se delate mladi in z očmi neusmiljeno streljate, pa med sabo se kregate in prepirate ves ljubi dan.

Stankovič (zamišljen). Takó? — In kdo stanuje v tretjem nadstropji?

Jakob. V tretjem nadstropji prebiva neki profesor.

Stankovič. Star al mlad?

Jakob. Blizo šestdeset. Vdovec je in sestro ima

pri sebi; vse časti vreden mož je, al strašno dolgočasen. Njegova sestra hodi vsaki dan na kavo k gospej v drugem nadstropji, in ondi jo bodo popolnoma pokvarili. Pred kratkim je profesor gostača vzel —

Stanković (pazljivo). Gostača? V kateri izbi ta gostač stanuje?

Jakob. Lé-sem na cesto. Iz njegovega okna se ravno sem vidi. Glejte, gospod stotnik, z one klopice se ravno tje prav dobro vidi k njemu. Zadnje okno je, na desni strani. Da, da — tam stanuje, in Zajček mu je menda ime, Svitoslav Zajček.

Stanković (na stran). Vendar sem prav imel! — Lekarnik, uradnik, profesor, vsi ti niso nevarni, al gostač, gostač! (glasno). In ravno le-sem vidi?

Jakob. Ravno sem, gospod stotnik. Prav nježno izbico ima, lepo zeleno opisano, cvetice na oknu, in kanarčeka ima, tacega mičnega tička. —

Stanković (zamišljen presliši, kar je Jakob rekel). Al je čeden?

Jakob. Lep je, lep, gospod stotnik, in peti zna, da ni kmali lepših glasov slišati.

Stanković (skoči kviško). Ali res! takó lepó poje?

Jakob. Neizrekljivo lepó. Grgrá in tresljá s glasom, da ga je veselje poslušati. Gospica Ivana ga večkrat posluša, in ga ne more prehvaliti.

Stankovič. Gospica Ivana ga hvali?

Jakob. Se ve da, in meni se zdi, da ve, da ga gospica rada sliši, kajti če ona tukaj na klopici sedi, še enkrat tako lepo poje, včasih skoraj prevzetno —

Stankovič (na stran). Zmiraj boljše! Le zato poje in grgrá, da ga Ivana opazuje. O sčasom bo že še bolj predrzen, vse se bo de zgodilo, kakor sem prevedil! (glasno). In mlad je tudi, kaj ne?

Jakob. O da, in ljubeznjiv! tako ljubeznjiv! Zlatorumene barve je, in črno piko ima na glavi —

Stankovič. Presneto, človek, kakšne neumnosti bledeš? Kdo je zlatorumen, kdo ima črno piko na glavi? Kdo, ti prismojenec, kdo?

Jakob. No, kdo drugi, kakor kanarček mladega gospoda Zajčeka.

Stankovič (pade na klopico). Kanarček! Človek bi znorel! (jezno Jakobu). Ti si najneumnejši strežaj, kterega sem videl v svojem življenji.

Jakob. Bog pomagaj, gospod — — —

Stankovič. Molči! saj nič ne razumeš! (na stran). Al vendar, vendar, kdo ve — — kanarček je morda le pripomoček do znanja! Le počasi, vse bom zvedel, al suma ne smem obuditi. Ako pa tiček za zelenim okencem resnično hoče zaljubljeno žvrgoleti, hočem

mu tako vižo zažvižgati, da se je bo gotovo še dolgo spominjal. (Odide na cesto).

Četrty prizor.

Jakob in kmali tudi **Ferko**.

Jakob. Da bi le vedel, zakaj da se gospod stotnik takó jezi? Kaj mu je neki mar, da je kanarček zlatorumen in da ima črno piko na glavici? Al res je, naj pravi, kar hoče, saj ga je gospod Zajček pričo mene kupil.

Ferko (pride iz hiše, s pismi v roki). Tukej spet stoji, in se z modrim zrakom pogovarja, ti lenuh, ti!

Jakob. To je vendar od sile! Ravno me je kregal gospod stotnik in mi dajal marsiktero imé, in zdaj ste še vi prišli —

Ferko (mrzlo in ogledovaje pisma). Stotnik? Stotnik je bil nepriljuden?

Jakob. Da, pa da bi le vedel, zakaj. Prav pripravno sem mu pripovedaval od kanarčka, — v hiši tam nasproti, — ktereга je gospod Zajček kupil —

Ferko. Zajček, nasproti stanuje neki gospod Zajček? Ali že davno?

Jakob. Še-le 10 al 12 dni.

Ferko. Vendar ne bo tisti Zajček, s katerim sem služil pred letom v eni pisarnici v Trstu?

Jakob. Da, da, slišal sem, da je iz Trsta.

Ferko (smejaje). Hahaha, preljubi moj Zajček!

Kolikokrat sem se mu smejal!

Jakob. Al je tako vesel gospod?

Ferko. Nikakor ne, al jaz in moji tovarši smo ga za norca imeli. On je nedolžen ko globček in boječ, kakor žival, od ktere ima ime. Vse na besedo verjame, kar se mu pové; ako bi mu zdaj rekel, da sem finančni minister, se ne bo predrznil dvomiti nad mojo besedo. Prerad bi zvedel, ali je ta Zajček res tisti, kterega poznam. Povej starček, kakošen da je, saj ga poznaš, kaj ne?

Jakob. Se ve da. Meni se zdi prav pošten gospod, in čedno je oblečen. Mlad, bled človek je in črnih las —

Ferko. Črnih las? — To ni moj Zajček. — Skoraj sem pozabil, povedati ti, da gospod Davorin hoče iti na sprehod.

Jakob. O, tedaj moram hitro —

Ferko. Se ve da — klobuk in palico prinesiti in suknjo skrtati, — hitro, hitro Jakob pojdi, kamor te kliče dolžnost. — Še nekaj, nesi ta pisma na pošto, pa še danes, al me umeš? Gospod Davorin jih je ravno spisal in ima silo ž njimi. Hoče, da bi mu jih jez sam odpravil, al jaz sem za kaj višega rojen in ne vtegnem ukvarjati se s tacimi

krparijami. Na sprehodu je zdaj vse, kar je lepega v mestu; ne bi bilo prav, da bi ondi tudi mene ne bilo.

Jakob. Dajte mi naglo pisma, gospod bo že nejevoljen.

Ferko. Kako si marljiv v službi! prežlahтна, a meni neznana čednost, kako me v srce veseliš! Na, tri pisma so, prvo v Beč, drugo v Paris in tretje v London. Zdaj ti nimam nič več povedati, Bog te spremljaj, zvesti služabnik svojega gospoda!

Jakob (vtakne pisma in odide hitro v hišo).

Peti prizor.

Ferko hoče ravno na cesto, kar mu pride **Zajček** naproti.

Ferko (k Zajčeku, kateri si skoraj ne upa v dvor stopiti). Ne zamerite gospod, al iščete koga? Morda gospoda Davorina?

Zajček (se začudi). Kaj vidim, Ferko! tebe tukaj najdem?

Ferko (ravno takó). Zajček! Al je mogoče, po glasu te še le spoznam, lepi mladeneč! Al povej, kaj da to pomeni? V Trstu je tvoja glava žarela, kakor gora v večernem solncu, in zdaj je črna ko vihar na noč o mlaji. Od kod to?

Zajček. Pst, ljubi Ferko, nikar me ne izdaj. Ti si v tem mestu edina živa duša, kateri je znana moja skrivnost —

Ferko (smejaje). In skrivnost morajo rdeči tvoji lasje tudi ostati, kaj ne? Hočem ceniti grozovitno to skrivnost. Al zakaj žaluje zdaj tvoja glava? — Zakaj si barvo premenil, kakor marsikteri časnikar, zakaj igraš „rouge et noir?“

Zajček (zdihovaje). Zmiraj tisti, zmiraj prevzeten, zbadljiv in šaljev.

Ferko. Zmiraj tak, in težko, da bi bil kdaj drugačen. Spovedaj se vendar, črni hinavec, kdo ti je nadušil misel, da se z baroko pokrivaš?

Zajček (boječ). Al se mi pozna, da nosim baroko?

Ferko (smejaje). Kako se boji! Bodi brez skrbi, sam jaz poznam mojstersko to delo, in to le zato, ker mi je znana tvoja skrivnost.

Zajček. Kaj ne, da se nič ne pozna? O Ferko, rdeči moji lasje so moja nesreča!

Ferko. Pač smešno! Nikar si kaj tacega ne umišljaj.

Zajček. Res je, kar pravim. Če ljudje tega tudi ne povejo, vendar imajo „antipatijo“ zoper — (tih in boječ) al me nobeden ne sliši?

Ferko. Nobeden, kakor jaz, in jaz sem „nobeden“ kakor pravi mnogokrat gospod Davorin.

Zajček. O taki lasje so nesreča! Pisarnico, v kateri sva skupej služila, sem zapustil pred dvema mescema, iskaje zastonj druge službe; povsod, kjer sem se ponujal, so me čudno in debelo pogledovali, s pleči migali in pot mi kazali. Zakaj? — le zató (se komej premaga) ker sem imel — rdeče — lasé!

Ferko (smeja se in z glavo majaje). Al so ti to povedali?

Zajček. O ne, al jaz sem jih hitro umel. Potem sem bil prav žalosten, culo sem povezal in zapustil nehvaležno mesto. Predno sem odšel iz Trsta, kupil sem si še črno to baroko in sam pri sebi sem rekel: Pojdi, ubogi Zajček, daleč, daleč preč, v drugo mesto, tam kjer te nobeden ne pozna —

Ferko. In prišel si sem ko črnoglavček! — Gotovo te bodo zdaj v vsaki pisarnici lepó prosili, da jim služiš, ker si tak lep mladeneč! O prebistra črna glava ti! —

Zajček. Zdaj sem 14 dni tukej in včeraj sem zvedel, da se služba v kupčijski pisarnici gospoda Davorina oddaja.

Ferko. Ali mi hočeš zopet tovarš biti?

Zajček. Ali ti morda ni prav?

Ferko. (slovesno). Predragi moj Svitoslav, kako moreš kaj tacega izreči? Nisva bila li vedno eno srce, ena duša?

Zajček. Tega se ravno ne spominjam. Dostikrat si me vjezil.

Ferko (smeja se). Vjezil? Saj ni mogoče, da bi bil ti kdaj jezen.

Zajček. Da bi takó ne bil! — Za norca ste me vedno imeli, in ti si bil vsem napeljevavec. Zadosti tega; povej mi, kdaj bi bilo mogoče govoriti z gospodom?

Ferko (šaljivo). Kedar bode, bo velika čast za njega.

Zajček (jezen in med smehom). Danes spet ni govoriti s teboj! (polglasno). Ferko, resnično mi povej, ali nisem tak bolj vseč vsakemu, kateri me privikrat vidi? Ako ne bi baroke imel, ko bi stopil pred gospoda Davorina (počasi) z r — rdečimi lasmi — kdo vé —

Ferko (na stran). Ne odjenja!

Zajček. Kaj praviš? Morda ima tudi gospod Davorin žalostni ta predsodek —

Ferko. Predsodek? Ljubi prijatel, kdo nima kacega predsodka?

Zajček. Menim predsodek (se obrne in boječ okol sebe pogleda) zoper — rdeče lasé? —

Ferko (na stran). Spet ga moram za norca imeti, ni drugači.

Zajček (silno). Govori vendar, ljubi Ferko.

Ferko (slovesno). Slišal si, kaj sem imel ugovarjati barokini sistemi, al odkritosrčno ti moram reči, da si popolnoma prav imel. Za-

lostno je, da še ljudje boljšega stanú, še zdaj v 19. veku, neumni predsodek redé in da se ne morejo znebiti take smešne „idiosinkrazije.“

Zajček (zmiraj bolj boječ). O tako sem vendar prav imel! Tudi gospod Davorin ima anti-patijo zoper — —

Ferko (ko popred). Dober angelj ti je navdihnil srečno misel, da si premenjen sem prišel. Ne morem ti dopovedati kakó da gospod Davorin sovraži rdeče lasé. Preskrbno vari svojo skrivnost in zanašaj se na-me. Zdaj te morem zapustiti, gospod Davorin bode precej tukej. „Noir gagne, rouge perd, mon ami!“ (Odide na cesto smeh ga skoraj premaga).

Šesti prizor.

Zajček sam.

Vendar je dober človek, ljubi Ferko, pri vseh svojih šaljivih posebnostih. — Gospod Davorin ima tudi žalosten predsodek! — kdo bi to verjel v naših razsvetljenih časih? To je res divjaško! (se pokrije jezo s klobukom, ktereга je popred zmirej v roki držal). Kaj vse pomaga, vdati se moram v to, kar se premeniti ne da! — Le škoda, da nimam zrkala, da bi se v njem dobro

ogledal. (zdihovaje). Težko mi je pri srcu, mrzel pot me obliva, in vendar mi je treba vse srčnosti, da bom gospodu všeč. Če bode gospod zdaj ven prišel in pred mano stopil, bom gotovo ves zmešan od strahu, da moje skrivnosti ne zapazi. Ravno se spominjam, da me nobeden ni napovedal! — V hišo hočem iti, morda srečam kacega strežaja — za Božjo voljo — prepozno je! — (Poskoči nazaj, predno še gospod Davorin iz hiše stopi, in vzame klobuk tako hitro z glave, da baroka v njem obtiči, in da z rdečimi lasmi pred Davorinom stoji. Klobuk v roki drže, ga kar ne pogleda, in nikakor ne zapazi tega, kar se je zgodilo).

Sedmi prizor.

Davorin. Zajček.

Zajček. Lepo vas prosim — nikar ne zamerite, častiti gospod, da se predrznem pred vaše oči stopiti — al nobenega ni bilo — da bi me bil napovedal —

Davorin. Nič ne dé. Kaj bi radi?

Zajček. Vam sem se hotel predstaviti; — za Zajčka se pišem — Svitoslav Zajček sem —

Davorin. Svitoslav Zajček? Morda ste sin ranjcega profesorja Zajca iz Trsta?

Zajček. Da, da, to je bil moj oče, stari Zajec, in jaz sem njegov sin, mladi Zajček. Ali ste poznali mojega očeta, gospod?

Davorin. Pred davnim sva skupaj sedela v učilnici. Blizo 30 let je od tega časa. On je dosegel profesuro in jaz — neveden v učenostih, nisem družega ko prost kupec. Ko vas pogledam, se mi zdi, da sem 30 let mlajši, in da ljubi moj tovarš, učenec Zajček pred mano stoji. Vsi ste mu podobni, to je njegovo obnašanje, njegov pogled, njegov glas! (smejaje). Necega smešnega prigodka iz šolskega časa se še prav živo spominjam. Vaš oče je rdeče lase imel —

Zajček (se ustraši). Rdeče lase!

Davorin (smejaje, al brez vsega nanašanja). Tega vendar ne bodele tajili? — Predrznil sem se neki dan prijatelja Zajčeka dražiti zavolj svitile barve njegovih las, al hudo sem se mu zameril, in izvolil si je takrat nekaj mojih črnih las v spomin tiste ure, toda vzal si je sam z neko silo ta spomin. Al pustiva zdaj stare čase. Povejte mi, kaj vas k meni pripelje?

Zajček. Želja, pri vas službo najti. Nadjam se, da moje učenosti — (dene klobuk, ne pogledavši ga na klopico, vzame pričala iz suknje, da bi jih dal Davorinu, v naglici jih pa izpusti na tla, jih zopet pobere, i. t. d.). Naj ta pričala zame govoré —

Davorin. (Pregledovaje pričala). Prav priporočljiva, prav dobra! (Mu jih nazaj da). No, bova vidila; — presrečno me bo veselilo, sina starega tovarša pri sebi imeti.

Zajček. O, premili ste, gospod!

Davorin (se hitro bliža Zajčku). Nikar ne zamerite — (seže čez Zajčkova pleča, mimo njegovih las).

Zajček (stopi naglo nazaj, upogne glavo in zavpije:)
Ah! —

Davorin. Kaj vam je? Pajka sem spodil, kateri se je sprehajal po vašem vratu, in vi se plašite, kakor da bi vas hotel ugrizniti.

Zajček. Le pajek je bil? sem mislil —

Davorin (mu seže v besedo). Danes morate biti naš gost.

Zajček. Preveč časti.

Davorin. Brez ovinkov. Spoznala se bova pri tej priložnosti, in po kosilu bova vse za gotovo v red spravila. K svoji družini vas še ne morem peljati, ženske se ravno zdaj lišpajo, in v toaletno izbo nočem stopiti, tam mi precej na misel hodijo dolgi krojaški računi, kateri mi toliko denarja pobirajo. Ali si hočete vrt nekoliko ogledati, med tem grem jez na navadni svoj sprehod?

Zajček. Ako dovolite —

Davorin. Z veseljem. Menda, boste brez vodnika pot le sem nazaj našli. Pregledujte

tudi zelniški vrt; ako se hočete moji ženi prikupiti, in ji ljubav storiti, morate zelje, kapus in ohrovt visoko hvaliti. Pridna moja gospodinja zelje včasi sama poliva. — Da se kmali spet vidiva, ljubi gospod Zajček! (Odide na cesto).

Osmi prizor.

Zajček in kmali tudi **Stankovič**.

Zajček. Prestano je! Sprejetje je bilo bolj prijazno, kakor sem mislil. Ako bi pa gospod Davorin vedel, da imam — —; zdaj hočem ves vrt pregledati, da se bom pri kosilu prav modro pogovarjal od zelja in od repe. (ko se obrne, da bi klobuk vzel, zagleda stotnika, ki je ravno prišel). Sluga ponižni, gospod!

Stankovič. Dober dan, gospod! Al hočete govoriti z gospodom Davorinom?

Zajček (oplašen). O ne — sem — hotel sem iti po vrtu sprehajati se.

Stankovič (na stran). Po vrtu sprehajati, meni se zdi, da je mladi človek ves oplašen —

Zajček (tudi na stran). Kako ostro me ogleduje — morda je ta gospod v žlahti Davorinu. (glasno). Ali imam čast, govoriti s sinom gospoda Davorina! O ne, saj sem že slišal, da gospod Davorin nima sina, morda bra-

tranec? — Kar tiče mene, jaz se pišem
Zajček —

Stankovič (silno). Zajček? — In tukej nasproti
stanujete?

Zajček (se ustraši). Da, tukej nasproti.

Stankovič. In gospoda Davorina ne iščete?

Zajček (zmiraj bolj strašljiv). Gospoda ne iščem,
kajti — sem — (na stran). Že spet mi je
takó tesno pri srcu. Ako bi le vedel, kdo
da je ta gospod.

Stankovič (na stran, in togotno pregledovaje Zajčeka).
Ta je lepa! To je gospod Zajček iz one
hiše! Le sem se priplazi, da bi Ivano vidil,
in prav na skrivnem govoril ž njo.

Zajček (na stran). Kakó me gleda! Tako hudó
in ježno; da bi le vedel, kaj da to pomeni?
(glasno). Častiti gospod, priporočam se vam!

Stankovič. Potrpite še malo! (ostro pogledavši
Zajčeka). Ljubi gospod Zajček, meni se
smilite!

Zajček. Jas se vam smilim? Ali smem vprašati
zakaj?

Stankovič. (ko popred). Mislite, da ni znana vaša
skrivnost?

Zajček (se zgrudi od groze). Znana je?! —

Stankovič. Meni je znana!

Zajček. Vam, gospod?

Stankovič. Da, ljubi moj. Mislili ste, da vas
tukaj nobeden ne opazuje, da boste varno

in skrivaj delali, kar se vam poljubi — al kaj tacega se nikar ne nadjajte. Tega, česar v tej hiši iščete ne boste dosegli, nikoli, dokler bom jez na svetu.

Zajček (na stran). Moj Bog! kakó me sovraži. Gotovo je v žlahti gospodu Davorinu, in tudi on ima nesrečno antipatijo zoper — le z razločkom, da je gospod Davorin dober človek, med tem, ko je ta ves divji.

Stankovič (na stran). Osornost moja ga je popolnoma oplašila. Po sreči imam opraviti le z boječo šlevo, ktera bo kmali pregnana.

Zajček (boječ). Al kakó je vendar bilo mogoče?

Stankovič (smejaje). Tedaj, al ste resnično mislili, da ste vse previdno skrili in da ni nobeden kaj tacega zapazil?

Zajček. Zares sem to mislil.

Stankovič. Al je mogoče! Ne umete, da drugi imajo tudi bistro okó, in da ravno tako, kakor vi iz svojega okna le sem gledate, tudi oni k vam vidijo?

Zajček. Kje se vidi? (se ozira po svojem oknu). Od tukaj? Da, res je.

Stankovič (razkačeno). Nikar ne delajte, kakor da bi ne vedeli, da se je tudi tje videlo.

Zajček. Kaj pravite? Vas ne umem?

Stankovič. Nikar si več ne prizadevajte zamolčati svoje skrivnosti. Saj sem tudi jaz tje gledal, in umeli boste, da sem pri tej pri-

ložnosti marsikaj videl, o čemur ste mislili, da je vsem skrito. (na stran). Če tudi res ni, nič ne dé, laž iz zadrege pomaga; je že ves mehak.

Zajček. (na stran). Nesrečna moja navada, pri odprtem oknu se oblačiti! Morda sem enkrat brez baroke pogledal, neusmiljenež me je zagledal, in nesreča je bila gotova!

Stankovič. Sicer ste — in k svoji sreči — še premalo gibčni v hlimbi. Omahljivost in strašljivost vaša je vsakemu očitna. In zakaj? Le zató, ker veste, da vaša skrivnost je v nevarnosti, in ker ste vedno v strahu, da bi je nobeden ne zapazil.

Zajček (boječ). Prav imate, vedno se tega bojim!

Stankovič (na stran). Zdaj je ves strt, in še enkrat mu hočem na dušo govoriti. (glasno). Nevarno igro počenjate! Kakó ste se postopili prikrasti se v tako imenitno hišo?

Zajček (osorno). Ne zamerite, al to je od sile in čez mero segate v to reč. Zvijaje vendar zraven ni bilo nobene. —

Stankovič (jezno). Puhlih misel ste, in vaše obnašanje je pač prav nepremišljeno. Vam se zdi majhna reč, pravičnega starega moža goljfati.

Zajček (razžaljeno). Goljfati! — Moj Bog, saj je vendar le smešen predsodek —

Stankovič. Gospod Zajček —

Zajček. No, se ve da, mislil bi si bil lahko, da bi mi gospod Davorin odpovedal, ako bi bil zvedel —

Stankovič. In —

Zajček. In zato sem rajše danes zamolčal —

Stankovič. Kaj, ste že govorili z gospodom Davorinom?

Zajček. Pred četrto uro. Al mislil sem, da je boljše zatajiti to, kar ste vi zvedeli.

Stankovič. Takó?

Zajček. Prizadeval sem si, da bi službo dobil pri gospodu Davorinu, in nadjal sem se, da bode šlo vse po moji želji, al zdaj ste vi prišli —

Stankovič. K sreči — gospod. Zdelo se mi je, da ste boječi in negibčni, „al tihe vode globoko deró,“ ta pregovor se na novo pri vas potrjuje. Dobro ste si jo izmislili! Hrepeneli ste po kupčijski pisarnici, prilizniti ste se mislili gospodu, opazovaje njegove slabosti; potem pa ste mislili nenadoma k njemu priti, poklekniti pred njega ter mu vse razodeti.

Zajček (smējaje). Menim, da bi ravno ne bilo treba priklona do tal, al celó teatralnega nastopa —

Stankovič. Zares, gospod, vaše zanašanje se neverjetnosti dotika. Morda se bode pomanjšalo to zanašanje, ako boste zvedeli, kdo pred vami stoji —

Zajček. Rad bi to zvedel, ker (očitno si prizadeva, srčnega se kazati) sit sem, da me neznanec krega, brez vse pravice!

Stankovič (stopi s križem rokama pred Zajčeka, kateri že spet oplaščen nazaj stopi). Za Stankoviča se pišem, in jaz sem —

Deveti prizor.

Poprejšnja. Davorin (kteri je konec pogovora vstopil in slišal zadnje besede; postavi se v sredo med njima).

Davorin (stotnika lahno nazaj porine). Za Stankoviča se pišem, in stotnik sem v drugem dragonskem polku, pravičen mož sem, al silni naglež, da mu ni enacega. — Kaj vam je spet, ljubi stotnik, kaj se prepirate z mojim gostom?

Zajček (boječ). Vrlo žal mi je, gospod Davorin, al napeljava tega prepira je —

Stankovič. Zadosti važna, da je moje vedenje do vas opravičeno.

Davorin (nevarno). Al res?

Zajček. Nikar si toliko hudega ne mislite, gospod!

Stankovič. O se ve da, majhna reč je —

Zajček (Davorinu). Ko sem vas prosil danes za službo v vaši pisarnici, sem nekaj zatajil, ker vedel sem, da bi mi bilo škod-

ljivo. Toda gospod stotnik izvedel je mojo skrivnost.

Davorin. Govorite brez ovinkov od te skrivnosti! Kaj ste mi za tajili? (stotniku). Kaj ste vi izvedeli?

Zajček } na enkrat { da imam —
Stankovič } da gospod Zajček —

Deseti prizor.

Poprejšnji. Ivana (iz hiše). **Ferko** (s ceste).

Stankovič (kteri Ivane ne vidi). Da se je gospod Zajček prikradel le-sem, da je z očmi lovil gospico Ivano, zaročeno mojo nevesto, — to sem izvedel.

Ivana. Mene je z očmi lovil?

Davorin (prevzetno pogledovaje družega za drugim). Mojo hčer?

Zajček (je nem od čudenja. Po kratkem oddihu, se na pol obrne proti Ivani, in na pol proti Davorinu). Lepó vas prosim, nikar ne zamerite — al kaj tacega še nisem nikdar mislil ne.

Stankovič. Al je mogoče, še zdaj boste tajili?

Ivana. Gospod stotnik, presmešni ste! (Govorí tiho z očetom). (Oddih).

Zajček. Nikakor ne tajim!

Stankovič (Davorinu). Al slišite! —

Zajček (stotniku). Umeli me niste, gospod

(vnet in silen). Nesrečna zmota je, nerazumljivi „qui pro quo.“

Stankovič. Ne boste mi ušli, ne; ali vas nisem bil tako napeljal, da ste mi sami razodeli svojo skrivnost? — in od tega še prav 10 minut ni — Govorite, al ni temu tako?

Zajček. Da — al —

Stankovič. Da, takó je, in ne drugači.

Zajček (razsajen). Ne ne, takó ni! — (spet boječ). Vi mislite, da moja skrivnost je ljubezen do gospice Ivane, al to ni res! Jaz sem kaj družega v mislih imel, in umela se nisva. Mirno me poslušajte, ako nočete, da pamet zgubim! (na stran). Povedati moram vse, če ne, se ne morem očistiti. (glasno al odlašavno). To, kar sem varno skrival, in česar nisem hotel gospodu Davorinu povedati, je (po oddihu — naglo) da imam rdeče lase!

Davorin (se začudi). Da imate rdeče lase?

Zajček. Da.

Davorin. In to ste hoteli skriti?

Zajček. Takó je, vedel sem, da imate antipatijo zoper rdeče lasé, in zató sem tudi zamolčal, da nosim črno baroko —

Davorin. Črno baroko nosite?

Zajček. Se ve da (zdihovaje) in to je moja skrivnost! — Lejte gospod (hoče baroko z glave vzeti, ko pa zapazi, da je nima, skoči h klobuku, iz

njega vzame baroko, ki mu pa iz rok pade na tla, od straha nem jo ogleduje).

Stankovič (polglasno). Al mu hočem verjeti?

Ivana (ravno takó). Le tiho, ljubi moj Otelo, pre-smešnega ste se storili!

Davorin. Dragi gospod Zajček, za-me je res bila skrivnost, da nosite baroko, ker še le zdaj to zvem. Ali le prazne skrbi ste si delali. Kdo se je nek zlagal, da imam pred-sodek zoper rdeče lasé?

Zajček (pogleda skrivaj Ferkota). Nekdo mi je to rekel.

Davorin. Le za norca vas je imel. Mislim da ne morem boljše skazati resnice svojih besedi, kakor da vas v svojo pisarnico vzamem — al s tem pristavkom —

Zajček. Da —

Davorin. Da mi boste dali izdajavsko baroko. Hočem jo dati svojemu zetu v spomin današnjega nerazumljenja, in v svarilo, kako škodljiva in mučeca je ljubosumnost.

Zajček. In tudi jaz bom gospodu stotniku živ „memento.“ Kedar me bode pogledal, gotovo se bode spomnil velike skrivnosti „o rdečih laseh!“

Natisnil Jožef Blaznik v Ljubljani.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBIS

00000383301

